Valiokunnan lausunto HaVL 22/2020 vp– U 51/2020 vp

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotuksesta EU:n petostentorjuntaohjelman perustamiseksi kaudelle 2021—2027 (EU:n petostentorjuntaohjelma)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotuksesta EU:n petostentorjuntaohjelman perustamiseksi kaudelle 2021—2027 (EU:n petostentorjuntaohjelma) (U 51/2020 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut (etäkuuleminen):
- neuvotteleva virkamies Toni Tiala, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Juha Keränen, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Jouko Huhtamäki, sisäministeriö
- tulliylitarkastaja Tarja Koskenlaakso, Tulli

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- maa- ja metsätalousministeriö

Viitetiedot

Asiasta on aiemmin annettu valtioneuvoston selvitys E 63/2018 vp.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio on antanut 30.5.2018 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi EU:n petostentorjuntaohjelman perustamisesta (COM (2018) 386). Ohjelmalla tuetaan EU:n taloudellisten etujen suojaamista ja tulliviranomaisten keskinäistä hallinnollista avunantoa. Ehdotuksessa on kyse nykyisellä rahoituskehyskaudella käynnissä olevien eri toimien kokoamisesta yhteisen ohjelman alle ja jatkamisesta tulevalla kaudella. Merkittävin muutos nykytilaan on nykyisten

Herkules-ohjelman sekä AFIS- ja IMS-järjestelmien rahoituspohjan yhdistäminen yhteisen EU:n petostentorjuntaohjelman alle.

Ehdotus on osa komission uuden rahoituskehyskauden 2021—2027 säädösten kokonaisuutta ja sen käsittely neuvostossa ja Euroopan parlamentissa on käynnistynyt kesällä 2018.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto tukee komission pyrkimyksiä EU:n taloudellisten etujen suojaamiseksi ja yhteistyön lisäämiseksi jäsenvaltioiden viranomaisten, unionin elinten ja kolmansien maiden välillä. Komission ehdotus nykyisen Herkules III -ohjelman yhdistämisestä AFIS- ja IMS-välineiden kanssa yhdeksi EU:n petostentorjuntaohjelmaksi monivuotisella rahoituskehyskaudella 2021—2027 on hyväksyttävissä.

Valtioneuvosto tukee komission tavoitteita petostentorjuntaohjelman toimeenpanoon liittyvän hallinnoinnin keventämiseksi ja yksinkertaistamiseksi. Samalla on kuitenkin huomioitava se, että EU-varoja käytettäessä olisi kyettävä rahoitusohjelmaa perustettaessa määrittelemään riittävällä tarkkuudella ne puitteet, joita komission on seurattava ohjelman toteutuksessa ja työohjelmissa. Valtioneuvosto katsoo, että komission ehdotusta voitaisiin vielä tarkentaa määrittelemällä selkeämmin ohjelmasta rahoitettavia avustuskelpoisia toimia sekä EU:n rahoitusosuutta avustuksista. Myös päällekkäisyyksiä muiden EU:n ohjelmien kanssa tulisi välttää. Ohjelman seurannassa ja arvioinneissa tulisi kiinnittää erityistä huomiota EU:n tason lisäarvon saavuttamiseen.

Valtioneuvosto hyväksyy EU:n petostentorjuntaohjelman rahoituksen EU:n talousarviosta Eurooppa-neuvoston heinäkuussa 2020 antamien monivuotista rahoituskehystä 2021—2027 koskevien päätelmien mukaisesti.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komission ehdotuksella EU:n petostentorjuntaohjelmasta tuetaan EU:n taloudellisten etujen suojaamista ja tulliviranomaisten keskinäistä hallinnollista avunantoa. Asetusehdotus on osa uuden rahoituskehyskauden 2021—2027 säädösehdotusten kokonaisuutta.

EU:ssa on toteutettu jo aiempien monivuotisten rahoituskehysten puitteissa toimenpiteitä, joilla on tuettu jäsenvaltioita ja koko unionia pyrittäessä ehkäisemään ja torjumaan EU:n taloudellisiin etuihin vaikuttavia petoksia. Lisäksi on tuettu keskinäistä hallinnollista avunantoa ja yhteistyötä tullitoiminnan ja maatalouden alalla. Suomessa esimerkiksi Tulli on hyödyntänyt EU:n Herkules-ohjelmia tullivalvonnassa käytettävien laitteiden investointeihin ja osallistunut data-analyysimenetelmien kehittämiseen.

Uusi EU:n petostentorjuntaohjelma on pitkälti jatkoa nykyiselle Herkules III -ohjelmalle, josta on tuettu petosten, lahjonnan ja muiden unionin taloudellisia etuja vahingoittavien laittomien toimien torjuntaa, sekä AFIS- ja IMS-järjestelmille, jotka ovat teknisiin sovelluksiin ja raportointiin liittyviä operatiivisia toimintoja. Merkittävin muutos nykytilaan nähden on Herkules-ohjelman

sekä AFIS- ja IMS-järjestelmien rahoituspohjan yhdistäminen yhteisen EU:n petostentorjuntaohjelman alle. Muutoksesta huolimatta välineiden toimeenpano säilyisi pitkälti nykyisen kaltaisena.

Petostentorjuntaohjelma on komission suoran hallinnoinnin alainen ohjelma, johon ei sisälly kansallista rahoitusosuutta, mutta jäsenvaltioiden viranomaiset ja muut kumppanit voivat osallistua hankkeisiin omien toimintamenojensa puitteissa. Suomalaiset asiantuntijat voivat osallistua ohjelman rahoittamaan toimintaan, ja suomalaiset toimivaltaiset viranomaiset, kuten Tulli sekä maatalous- ja rakennerahastojen vastuuviranomaiset, ovat AFIS- ja IMS-tietojärjestelmien käyttäjiä. IMS-järjestelmää käytetään myös sisäasioiden rahastojen raportoinnissa. Suurikokoisten tullivalvontalaitteistojen hankinta on tarkoitus siirtää uudelle tullivalvontalaitteiden hankintaohjelmalle.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että EU:n taloudellisia etuja suojataan ja yhteistyötä jäsenvaltioiden viranomaisten, unionin elinten ja kolmansien maiden välillä pyritään lisäämään. Valiokunta kannattaa tavoitteita ohjelman toimeenpanoon liittyvän hallinnoinnin keventämiseksi ja yksinkertaistamiseksi. Tehokkaan toimeenpanon kannalta olennaista on myös sääntelyn ja ohjeistuksen selkeys ja täsmällisyys. Petostentorjuntaohjelmalla on liittymäpintaa myös eräiden muiden EU:n rahoitusvälineiden kanssa. Valtioneuvoston kannassa todetaankin, että päällekkäisyyksiä muiden EU:n ohjelmien kanssa tulisi välttää. Kirjelmässä todetaan lisäksi, että komission ehdotuksella ei ole vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 25.11.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Jussi Halla-aho ps
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Matti Semi vas
jäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan lausunto HaVL 22/2020 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne